

PAC(4) 05-13 - Papur 3

Cyflwyniad i'r Pwyllgor Dethol 19/02/2013

Mae nodau ac amcanion Fforwm Cydnerthedd Gogledd Cymru yn gyfuniad o'r rhai a gynhwysir o fewn amrywiol ddogfennau canllaw sy'n berthnasol i Argyfyngau Sifil yng Nghymru.

Gellir eu diffinio'n fwy manwl fel a ganlyn:

Nodau:

- Bydd Fforwm Cydnerthedd Gogledd Cymru yn dod ar frig trefniadau amddiffyn y cyhoedd ar gyfer yr ardal a warchodir gan Heddlu Gogledd Cymru.
- Sicrhau bod lefel priodol o barodrwydd i alluogi ymateb aml-asiantaeth i ddigwyddiadau allai gael effaith ar gymunedau Gogledd Cymru
- Sicrhau bod y dyletswyddau hynny'n cael eu cyflwyno'n effeithiol o dan y Ddeddf Argyfyngau Sifil, sydd angen eu datblygu mewn amgylchedd aml-asiantaeth
- Cynnig cymorth i baratoi cynlluniau, protocolau a threfniadau aml-asiantaeth. Cefnogi ymatebwyr i ddatblygu a gweithredu ymarferion aml-asiantaeth a digwyddiadau hyfforddi eraill fel bo angen er mwyn mynd i'r afael meysydd peryglon lleol ac ehangach sydd wedi eu nodi ac y gellir eu rhagweld

Amcanion:

- Hwyluso cynllunio brys ac argyfwng integredig ar draws ardal Gogledd Cymru sy'n ymwneud ag ymatebwyr Categori 1 a 2
- Bod yn fforwm rhannu gwybodaeth a chydweithio rhwng y sefydliadau ynglŷn â materion cynllunio brys ac argyfwng
- Rhoi penderfyniadau strategol a pholisïau ar waith o ran ymateb a pha mor barod yw Gogledd Cymru, gan gynnwys cadarnhau'r Gofrestr Risg Cymunedol
- Sicrhau bod dulliau, blaenoriaethau a chyfrifoldebau unigol pob sefydliad yn cydweddu â'i gilydd ac yn cyd-fynd â threfniadau partneriaid
- Cynnig fforwm effeithiol ar gyfer ymgynghori a thrafod ar y cyd ynglŷn â materion sy'n effeithio ar ymatebwyr o ran camau parodrwydd, ymateb a swyddi yn ymwneud â:
 - Risg,
 - Cynllunio ar gyfer digwyddiadau mawr neu argyfyngau difrifol,
 - Cynllunio ar gyfer parhad busnes,
 - Trefniadau i rybuddio a rhoi gwybodaeth i'r cyhoedd,
 - Cyhoeddi gwybodaeth am risgiau a chynlluniau
- Sicrhau bod adnoddau priodol ar gael i weithgorau er mwyn iddynt gyflawni cyfrifoldebau statudol neu rai'n seiliedig ar dasg
- Rhannu, lle bo'n briodol, y gwersi a ddysgwyd o argyfyngau ac ymarferion yn lleol a thrwy'r Allrwyd Cydnerthedd Cenedlaethol a chymryd camau ymlaen i wella cynlluniau a gweithdrefnau

- Ystyried oblygiadau lleol deddfwriaeth, mentrau cenedlaethol a phenderfyniadau ar Fforwm Cydnerthedd Cymru

Rydym yn wynebu sawl mater tebyg i'n cydweithwyr yn rhanbarthau eraill Fforwm Lleol Cymru Gydnerth, oni bai bod gennym atomfeydd niwclear yr Wylfa a Thrawsfynydd o fewn ein terfynau. Daw hyn i'r amlwg pan fydd datblygu Wylfa B yn mynd yn ei flaen. Ond, mae gweithio clos rhwng partneriaid Fforwm Lleol Cymru Gydnerth a Magnox a'r Rheolydd Niwclear yn sicrhau bod cynlluniau mewn lle a'u bod yn cael eu profi'n rheolaidd.

Byd penaethiaid strategol y sefydliadau sy'n ffurfio aelodaeth Fforwm Lleol Cymru Gydnerth yn creu Grŵp Cydlyn Strategol (Aur) pe digwyddai argyfwng o unrhyw fath sy'n gofyn am strwythur rheoli aml-asiantaeth.

Mae'r berthynas gaiff ei datblygu drwy weithio, cynllunio a hyfforddi ar y cyd fel rhan o Fforwm Lleol Cymru Gydnerth yn helpu i sicrhau dilyniant yn y dull o weithio, fel y gwelwyd yn ddiweddar yn ystod llifogydd Sir Ddinbych.

Fy nghefnidir:

Roedd fy nghefnidir yn y Gwasanaethau Cymdeithasol yn cynnwys gweithio am sawl blwyddyn gydag oedolion agored i niwed er mwyn helpu i atal camdriniaeth. Teimlaf fod sawl sgil o fewn fy ngwybodaeth, profiad a chysylltiadau y gallaf ddod a nhw i rôl y Cydlynnydd. Mae nifer o'r rhai yr wyf yn gweithio gyda nhw nawr, eisoes yn gyfarwydd i mi, oherwydd yr hyfforddiant aml-asiantaeth a'r ymarferion sydd wedi eu cynnal. Oherwydd hyn, roedd yn haws i mi gynefino â'r rôl ac roedd y trosglwyddiad rhwng ymadawiad y Cydlynnydd blaenorol a minnau'n cychwyn ar y swydd yn fwy llyfn.

Teimlaf fod fy nghefnidir yn arbennig o berthnasol o ystyried bod mwy o angen am gynnwys y gymuned er mwyn hybu cydnerthedd a thynnu sylw cadarnhaol at y gwaith cynllunio y mae'r gymuned cydnerthedd yn ei wneud ym mhob rhan o Gymru. Wrth symud ymlaen i feithrin ffyrdd newydd o weithio gyda'r boblogaeth, gellir dod a phroffil cydnerthedd i'r amlwg yn yr ardal ddaearyddol hon gydag enghreifftiau o arfer dda. Mae hyn yn ei dro yn rhoi sicrwydd i gymunedau ac wrth asesu'r risgiau lleol, mae'n gosod llwyfan i dynnu sylw at fylchau Llywodraeth Cymru mewn cydnerthedd, allai fod y tu hwnt i'n rheolaeth ni.

Mae'r ffaith fod gen i gefndir yn y gwasanaethau cymdeithasol wedi creu rhai cyfleoedd i Ogledd Cymru oherwydd fy mod i bellach yn cynrychioli Fforwm Cydnerthedd Gogledd Cymru ar Dîm Partneriaeth Cydnerthedd Cymru, y Grŵp Cydnerthedd Cymunedol, y Gwasanaethau Cymdeithasol a'r Grŵp Iechyd a Grŵp Llifogydd Cymru. Mae'r rhain yn grwpiau y teimlaf y gallaf gyfrannu atynt a rhai sy'n gwneud gwahaniaeth i gymunedau Gogledd Cymru.

Yn ogystal â hyn, daeth y pedwar Cydlynnydd at ei gilydd dair gwaith y flwyddyn i drafod datblygiadau, rhannu syniadau a thynnu sylw at unrhyw arferion da neu i nodi bylchau.

Cynlluniau a sefyllfa bresennol Fforwm Cydnerthedd Gogledd Cymru – fy marn

Mae adnabod pobl sy'n 'agored i niwed' mewn digwyddiad yn wybodaeth hanfodol - ar ryw adeg benodol, gallai unrhyw un o fewn cymuned gael eu hystyried yn agored i niwed - mamau gyda theulu ifanc, pobl sy'n sâl o'r gwaith neu sydd wedi torri asgwrn, pobl y mae eu car wedi torri lawr mewn ardal wledig ayyb. Mae'n herio'r diffiniad clasurol o fod yn 'agored i niwed', sef pobl oedrannus neu rywun ag anabledd, ac mae'n gwneud y camau cynllunio ac ymarfer wrth ffurfio ymateb i ddigwyddiad yn fwy heriol a hanfodol. Hyd yma, nid oes ateb hawdd i adnabod y grwpiau yma, ond drwy gysylltu gyda'r Gwasanaethau Cymdeithasol, meddygfeydd, cydweithwyr iechyd eraill a'r cwmnïau gwasanaethau, gellir cael rhestr gynhwysfawr ar adeg y cynllunio ar gyfer digwyddiad sydd ar fin digwydd.

Yn ddiweddar, aeth cydweithiwr o'r Heddlu a minnau i Goleg Menai ym Mangor i weithio gyda myfyrwyr o leiafrifoedd ethnig er mwyn egluro'r cysyniad o gynllunio brys ac er mwyn hyrwyddo cydnerthedd cymuned ac unigolion. Cafwyd ymateb mor dda, nes y bydd y thema hon yn parhau gyda rhagor o ymweliadau a Choleg Llandrillo, i weithio gyda myfyrwyr ar gwrs Bagloriaeth Cymru i hyrwyddo dinasyddiaeth dda. Byddai hyn yn cynnwys hybu eu cydnerthedd eu hunain a gwneud asesiadau risg, ond hefyd i annog y myfyrwyr i ystyried eu cymdogion – yn enwedig rhai oedrannus neu rai ag anabledd.

O ran y datblygiadau penodol o wnaed yn ardal Gogledd Cymru ei hun, gallaf roi gwybod i'r Pwyllgor bod mwy o ddatblygiad wedi bod yn y meysydd diddordeb canlynol:

- Achredu cyfleoedd dysgu a datblygu: Mae nifer o sefydliadau o fewn Fforwm Cydnerthedd Lleol Gogledd Cymru yn cyfrannu at Gronfa Ddysgu a Datblygu. Mae hyn yn cyflwyno hyfforddiant ac ymarferion ar draws Gogledd Cymru i'r partneriaid aml-asiantaeth i gyd, ac mae integreiddio da rhwng Cat1, Cat 2 a'r Sector Gwirfoddol.

Yn ddiweddar, mae'r Pwyllgor Dysgu a Datblygu wedi ymchwilio i achredu ein cyfleoedd dysgu a datblygu gyda'r Sefydliad Amddiffyn Sifil a Rheoli Argyfwng (ICPEM). Mae 90% o'r gwaith cynllunio wedi ei gwblhau a dim ond angen mesur gwerthusiad y cyfranogwyr o'r profiad dysgu

- Rhybuddio a Rhoi Gwybod – mae gan Fforwm Cydnerthedd Gogledd Cymru bresenoldeb ar Twitter a Facebook erbyn hyn, ac mae gwefan wrthi'n cael ei datblygu i gyd-fynd a gwefan Cydnerthedd Cymru a'r Allrwyd Cydnerthedd Cenedlaethol. Mae pob llwyfan yn cynnig

ffurf arall o gyfathrebu o fewn y rhwydwaith cydnerthedd, ond yn bwysicach wrth gysylltu gyda'r cyhoedd – yn enwedig aelodau iau.

- Mae Fforwm Cydnerthedd Gogledd Cymru hefyd yn monitro cynnydd cais am arian gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Conwy i wneud ymarfer mapio llifogydd yn ardal Gorllewin Morfa Rhuddlan. Mae hon yn ardal sydd â thai unllawr yn unig ynddi, sy'n gartrefi i bobl ar incwm isel, teuluoedd, pobl oedranus a rhai ag anabledau.

Bydd canlyniadau'r astudiaeth yn sail bwysig i'n gwaith cynllunio ar gyfer y dyfodol wrth weithio gyda grwpiau agored i niwed ar draws Gogledd Cymru gan ein bod yn gweithio ar rybuddio a rhoi gwybodaeth, yn ogystal â materion gwagio/ cysgodi drwy'r broses adfer.

- Cyswllt, a chysylltiadau gwaith agos, gyda Swyddogion Cyswllt Llywodraeth Cymru sydd wedi eu lleoli yng Nghyffordd Llandudno - wrth gynllunio ar gyfer Anghydfod Tanwydd 2012 a chynllunio at Dywydd Gaeafol 2012/13, lluniwyd cysylltiadau agos gyda thîm Swyddogion Cyswllt Llywodraeth Cymru yn lleol. Mae hwn yn gyswllt gwerthfawr gan ei fod yn hyrwyddo dull unedig o gynllunio ar gyfer argyfyngau yn y rhanbarth hwn. Mae Fforwm Cydnerthedd Gogledd Cymru yn ystyried ei hun yn ffodus iawn o gael yr adnodd a'r cyswllt hwn oherwydd mae Swyddogion Cyswllt Llywodraeth Cymru yn ffynhonnell wych o gyngor ac yn cyfrannu'n effeithiol at ein cyfnodau cynllunio a'n gweithgorau.
- Mae integreiddio digwyddiadau hyfforddi o fewn ein calendr lleol yn hyrwyddo dull cenedlaethol o ymdrin â chydnerthedd sy'n cyd-fynd a'r amcan i gyfuno ein cynlluniau Fforwm Lleol Cymru Gydnherth unigol gydag un cenedlaethol lle bo modd. Bydd hynny'n gadarnhaol iawn o ran Rhybuddio a Rhoi Gwybod, Gwagio/Cysgodi, Adfer, Cymorth Dyngarol a Llifogydd gydag atodiadau'n dangos manylion lleol ar gyfer pob ardal.

- Bydd ymarferion aml-asiantaeth, aml-ranbarth – yn Ymarfer Berwyn Ebrill 2013 yn dod â'r tri Gwasanaeth Tân ac Achub, Chwilio ac Achub y Llu Awyr Brenhinol, cynrychiolwyr Cat 2 ac ymatebwyr y Sector Gwirfoddol a Fforwm Cydnerthedd Gogledd Cymru at ei gilydd. Mae'n Ymarfer Achub o'r Dŵr ar y Tir Mawr gan y Grŵp Gwasanaethau Brys ar y Cyd.

Mae Fforwm Cydnerthedd Gogledd Cymru yn cymryd rhan drwy gyfrwng Diwrnod Cynnwys y Gymuned sydd wedi ei drefnu ar gyfer 19eg Mawrth 2013. Bydd hwn yn dod â'r holl asiantaethau sy'n cymryd rhan at ei gilydd yng Nghanolfan Hamdden y Bala i hyrwyddo'r ymarfer, cydnerthedd cymunedol, parhad busnes ac asesiadau risg ar gyfer unigolion.

- Mae sawl aelod o staff o'r gymuned cydnerthedd wedi mynychu cyrsiau hyfforddi wedi eu hachredu, a dylid annog y rhai sy'n meddu ar y sgiliau a'r profiad i gyflwyno'r hyfforddiant hwnnw i gydweithwyr, i wneud hynny. Mae hynny'n sicrhau 'gwerth am arian' i unrhyw hyfforddiant yn y dyfodol, yn ogystal â hyrwyddo'r sgiliau ym mhob maes cydnerthedd. Unwaith eto, gall hyn sicrhau y gellir defnyddio'r hyfforddiant i fynd i'r afael a materion cenedlaethol, ond hefyd i edrych ar y peryglon sy'n berthnasol i'r ardal Fforwm Lleol Cymru Gydnherth dan sylw. Mae hyn wedi ei arddangos yn genedlaethol ac mae bellach yn cael ei ddefnyddio fel arf i fynd i'r afael ag anghenion hyfforddi rhoi'r System Tasg/Cofnodi Badger Clio ar waith, lle bydd Cydlynnydd Dyfed Powys yn cyflwyno peth o'r hyfforddiant, tra bydd yr hyfforddiant lleol yn cael ei gyflwyno gan Heddlu Gogledd Cymru.
- Mae ffurfio cysylltiadau clos gydag ardaloedd eraill Fforwm Lleol Cymru Gydnherth wedi profi i fod o gryn werth ac mae'n rhywbeth y mae pedwar Cydlynnydd Fforwm Lleol Cymru

Gydnerth yn teimlo'n gryf yn ei gylch. Mae'n dangos strategaeth gydlynol o ran cynllunio argyfwng integredig ac mae'n hyrwyddo cymorth cyffredin wrth gydnabod, nad yw achosion brys, yn cadw at ffiniau daearyddol. Felly mae bod yn ymwybodol o gynlluniau'r naill a'r llall, arsylwi neu gyfranogi mewn ymarferion a datblygu cynlluniau ar y cyd yn arfer dda ond yn ffordd werthfawr o gadw adnoddau.

Mae gan Fforwm Cydnerthedd Gogledd Cymru gysylltiadau agos gyda thair ardal Fforwm Lleol Cymru Gydnerth, ond mae'n gweithio'n glos gyda fforymau cydnerthedd Swydd Caer ac yn creu cysylltiadau gyda Fforwm Cydnerthedd Lleol Glannau Merswy a Gorllewin Mersia hefyd.

- Cyn i mi gychwyn yn y swydd hon, roedd pob un o bedair ardal Fforwm Lleol Cymru Gydnerth wedi cynnal adolygiad cymheiriaid o gynlluniau, cydnerthedd a strwythurau'r naill a'r llall. Nodwyd themâu cyffredin yn ogystal â gwahaniaethau radical yn y ffordd yr ydym wedi ein strwythuro a sut rydym yn ffurfio ein cynlluniau. Teimlaf fod angen mynd i'r afael â hyn drwy resymoli telerau a dyletswyddau'r Cydlynnydd a symleiddio'r ffordd y caiff y gwaith ei ffurfio.
- Mae cynnwys y Sector Gwirfoddol yn hanfodol o fewn Fforwm Cydnerthedd Gogledd Cymru a dangoswyd hynny mewn Diwrnod Ymwybyddiaeth y Gwasanaethau Gwirfoddol ar 19eg Hydref 2012. Yn dilyn y Diwrnod Ymwybyddiaeth hwnnw, daethpwyd ag un o'r sefydliadau i mewn a chawsant y gwaith o gymryd rhan yn y chwilio am April Jones. Mae partneriaid o'r Sector Gwirfoddol yn rhan o'n gweithgorau ac yn cymryd rhan mewn ymarferion, ond hefyd, os teimlir bod hynny'n briodol, maen nhw'n arwain ym mheth o'r gwaith – h.y. Cymorth Dyngarol ac Adfer Mewn ffordd ymarferol, gwelwyd bod y cysylltiadau a ffurfiwyd gyda phartneriaid o'r Sector Gwirfoddol yn amhrisiadwy yn ystod llifogydd Sir Ddinbych ym mis Tachwedd 2012
- Mae rhesymoli nifer yr is-grwpiau o fewn pob Fforwm Cydnerthedd Lleol yn flaenoriaeth i Fforwm Cydnerthedd Cymru yn ogystal â phob ardal Fforwm Cydnerthedd Lleol hefyd. O fewn Gogledd Cymru, er bod gennym chwe awdurdod lleol, un Gwasanaeth Tân sydd gennym, un Heddlu ac un corff Iechyd. Felly, mae'r rhai sy'n mynychu cyfarfodydd yn tueddu i fod yr un rhai dro ar ôl tro. Rwy'n teimlo bod dau fater penodol yma -
 - Hyrwyddo'r neges bod cynllunio ar gyfer argyfyngau sifil yn fater ar gyfer yr holl staff sefydliadol, nid ar gyfer y cynllunwyr brys yn unig, ac felly y dylid helaethu'r nifer sy'n mynychu ac yn cyfranogi yn yr hyfforddiant
 - Symleiddio nifer y grwpiau – unwaith y maent wedi cwblhau eu cynllunio, ymarfer ac adolygu, os ydynt wedi bodloni pob amcan ar eu cynlluniau gwaith blynyddol, yna gall y grwpiau arafu eu gwaith a dod at ei gilydd unwaith y flwyddyn neu fel bo'r angen, er mwyn adolygu unrhyw ddatblygiadau fel digwyddiad gorchwyl a gorffen. Byddai hyn yn galluogi integreiddio unrhyw bwyntiau dysgu neu ddigwyddiadau i mewn i'r cynlluniau

I gloi, ar ôl y deg mis cyntaf yn fy swydd, byddwn yn gwneud y sylwadau canlynol:

- Mae'r gymuned gyd-nerthu yng Nghymru'n cyfathrebu'n dda gyda'i gilydd ac mae llawer o dystiolaeth o gydweithio a chydweithrediad dros y ffiniau.
- Mae lle i wella bob amser ac rwy'n credu bod strwythurau gwahanol Ysgrifenyddiaeth pob Fforwm Lleol Cymru Gydnerth yn rhannol yn rhwystr i raddau helaethach o lwyddiant
- Mae rhai o'n gweithgorau'n aros am ddeddfwriaeth genedlaethol neu ganllawiau ac ymddengys ei fod yn eithriadol o araf yn cael ei gyhoeddi. Mae hyn yn peri oedi cynllun

gwaith y grŵp rhag symud yn ei flaen ac rydym yn dechrau gweld efallai y bydd yn rhaid i'r grwpiau hyn fod yn segur nes y bydd y gwaith papur cenedlaethol wedi ei orffen. Fel arall, nid oes pwrpas i'r grŵp gyfarfod.

- Tra mod i'n gwerthfawrogi'r rhesymau dros gyfyngu dewis Cadeirydd gweithgor o asiantaeth statudol, teimlaf er mwyn gwneud yn fawr o'r sgiliau ym mhob sector o'r gymuned cydnerthedd, y dylid annog mwy o bersonél Categori 2 neu'r Sector Gwirfoddol i gymryd y rôl hon. Byddai hyn hefyd yn ehangu mwy ar y sgiliau a'r gronfa staff. Teimlaf fod angen hyrwyddo hyn ymhellach yng Nghymru er mwyn cydnabod cyfraniad gwerthfawr partneriaid Cat 2 a'r Sector Gwirfoddol

I gloi, hoffwn ddiolch i'r Cadeirydd ac aelodau o'r Pwyllgor Dethol Cyhoeddus am y cyfle gwerthfawr hwn i rannu fy marn.